

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.71.078.3

Г. В. Кравчук, д.е.н., професор,
О. Л. Пластун, к.е.н., доцент,
М. В. Дубина, к.е.н. доцент

**ИНФОРМАЦИОННАЯ АСИМЕТРИЯ В ФИНАНСОВОЙ СФЕРЕ ЯК СУЧАСНА ЗАГРОЗА
ФИНАНСОВОЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ**

Анотація. У статті досліджено сутність та специфіку формування інформаційної асиметрії в фінансовій сфері як вагомій загрози фінансовій безпеці держави, проаналізовано прояви інформаційної асиметрії в різних сферах соціально-економічної діяльності та відображено механізм викривлення інформації при наданні фінансових послуг.

Ключові слова: інформація, фінансова безпека, асиметрія, загрози, фінансова криза, ринок акцій та облігацій.

А. В. Кравчук, д.э.н., профессор,
А. Л. Пластун, к.э.н., доцент,
М. В. Дубина, к.э.н., доцент

**ИНФОРМАЦИОННАЯ АСИМЕТРИЯ В ФИНАНСОВОЙ СФЕРЕ КАК СОВРЕМЕННАЯ
УГРОЗА ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА**

Аннотация. В статье исследованы сущность и специфика формирования информационной асимметрии в финансовой сфере как весомой угрозы финансовой безопасности государства, проведен анализ проявления информационной асимметрии в различных сферах социально-экономической деятельности и приведен механизм искажения информации при предоставлении финансовых услуг.

Ключевые слова: информация, финансовая безопасность, асимметрия, угрозы, финансовый кризис, рынок акций и облигаций.

H. V. Kravchuk, doctor of economic sciences, professor,
O. L. Plastun, candidate of economic sciences, associate professor,
M. V. Dubyna, candidate of economic sciences, associate professor

**INFORMATION ASYMMETRY IN THE FIELD OF FINANCE AS A CURRENT THREAT
TO THE STATE FINANCIAL SECURITY**

Abstract. The article studies the nature and specific character of the information asymmetry formation in the field of finance as a considerable threat to the state financial security. The information asymmetry manifestations are analyzed in various fields of socio-economic activity. The mechanism of information misrepresentation while financial services providing is displayed.

Keywords: information, financial security, asymmetry, threats, financial crisis, market of shares and bonds.

Вступ. Однією з основних проблем будь-якої економічної системи є забезпечення її ефективної та стабільної діяльності. У сучасних мінливих та висококонкурентних умовах актуальними стають питання саме стабільного безкризового розвитку. З переходом до ринкових відносин Україна змогла повною мірою оцінити вплив різного роду криз на своє економічне середовище. Отже, питання забезпечення безпеки держави та окремих її складових на сьогодні є надзвичайно актуальним. І якщо раніше наукова думка зосереджувала свою увагу виключно на економічній безпеці, то сьогодні все більше науковців наголошують на необхідності створення фінансової безпеки як

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

окремого елемента системи економічної безпеки, що має відповідати за безпеку саме сфери фінансових відносин.

Постановка проблеми. Теоретичними дослідженнями в сфері фінансової безпеки держави та суб'єктів підприємництва, а також окремими теоретичними аспектами, що необхідні для формування системи фінансової безпеки, займалися такі вчені: Барановський О.І., Бівер В., Білик М.Д., Бланк І.А., Василик О.Д., Горячева К.С., Єпіфанов А.О., Єрмошенко М.М., Іванова Г.П., Крижанівська В.Г., Коротков Е.М., Лігоненко Л.О., Ліс Р., Мельник Т.М., Москаленко В.П., Новосядло Є.В., Райзберг Б.А., Таффлер Р., Терещенко О.О., Салига С.Я., Скударь Г.М., Уткін Е.А. та багато інших.

Мета даного наукового дослідження полягає у вивченні асиметричного розподілення інформації в фінансовій сфері з формуванням підходів до нівелювання даного ризику як вагомої загрози фінансовій безпеці держави.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи сучасні підходи до визначення сутності та систематизації індикаторів фінансової безпеки держави доцільним є дослідити один із суттєвих факторів впливу на її рівень, пов'язаний із механізмом розподілу інформації між економічними суб'єктами – інформаційну асиметрію.

Сьогодні формується принципово новий тип економічної системи – інформаційна економіка. У сучасній економіці до традиційних факторів виробництва, ключових ресурсів відносять не тільки класичні землю, труд, капітал та підприємницькі здібності, але й інформаційні ресурси як важливий елемент та фактор економічного зростання [9].

На думку Шлемко І.Ф., під фінансовою безпекою слід розуміти такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та її зростання [5].

До факторів негативного впливу на фінансову безпеку зазвичай відносять різного роду ризики, з якими стикається економіка тієї чи іншої країни (економічні, політичні, демографічні, природні тощо). На нашу думку, у зв'язку зі зростаючою роллю в економіці інформації, необхідно враховувати також інформаційні ризики та проблеми, що з ними пов'язані.

Інформаційна діяльність перетворилась на важливий елемент ринкової інфраструктури сучасного суспільства. У той же час нерівномірний розподіл інформації, різна її доступність для учасників ринкових відносин призводить до того, що частина економічних суб'єктів отримує переваги над іншими. Це призводить до деформації ринкового механізму та неефективності окремих складових економічної системи (а іноді і системи в цілому) [7]. У свою чергу, негативному впливу підлягає і фінансова безпека країни.

Класична економічна думка передбачає раціональні дії економічних суб'єктів, що базуються на рівномірному розподіленні між ними інформації. Втім реальне життя доводить, що це лише ідеальна модель поведінки ринку і на практиці вона не працює, оскільки головні її положення – раціональні дії суб'єктів та рівномірність розподілу інформації між ними – по суті, є абстракціями і на практиці реалізуються лише частково.

Нездатність повної раціоналізації дій та поведінки економічних суб'єктів пов'язана з людською психологією та наявністю різного роду очікувань, що багато в чому мають індивідуальний характер, а не універсальну природу.

Що стосується рівномірності розподілу інформації між економічними суб'єктами, то вона недосяжна в принципі – завжди хтось знатиме більше, ніж інший. Це пов'язане з тим, що деякі економічні суб'єкти не бажать, щоб інші знали про реальний стан їхніх справ або не хочуть своїми інформаційними діями завдати собі шкоди (наприклад, продаж акцій власником генерує негативний сигнал про перспективи компанії, тому власник бажатиме приховати інформацію про такі свої дії, щоб не завдати шкоди компанії). Деякі економічні суб'єкти через певні обставини не можуть передати інформацію іншим, оскільки процес передачі інформації може бути пов'язаний з додатковими витратами та вимагати витрат додаткового часу. Досить часто одержання інформації супроводжується значними витратами, тому економічні суб'єкти свідомо йдуть на обмеження власної поінформованості. Таким чином, незважаючи на значний розвиток інформаційних технологій та приско-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

рення доступу до інформації, а також зростання обсягів доступної інформації, проблема з часом не стає меншою, а навпаки, збільшується за масштабами.

Ситуація, коли частина економічних суб'єктів володіє більшим обсягом інформації, ніж інші учасники економічних відносин, отримала назву інформаційна асиметрія. Інформаційна асиметрія призводить до неефективності ринкового механізму, що, у свою чергу, може призвести до кризових явищ в економіці. В умовах зростаючої глобалізації та інтернаціоналізації економічних, а особливо фінансових процесів, проблема інформаційної асиметрії з другорядної перетворюється на одну з ключових економічних проблем. У той же час ефективного механізму протидії їй на сьогодні не існує. Таким чином, актуальним та важливим є завдання дослідження сутності, причин і наслідків інформаційної асиметрії та її впливу на фінансову безпеку держави, а також пошук можливих методів боротьби з нею як необхідною складовою забезпечення фінансової безпеки.

Проблема інформаційної асиметрії є однією з найбільш універсальних в економіці, оскільки зустрічається на всіх рівнях (макрорівні і мікрорівні, на національному та міжнародному) і всіх сферах економічної діяльності та активності.

Для України характерними проблемами, пов'язаними з фінансовою безпекою країни, що є наслідками в тому числі інформаційної асиметрії, є високий рівень тіньової економіки (економічні суб'єкти володіють інформацією щодо реальних обсягів власної фінансово-економічної діяльності, у той час, як держава має можливість моніторити лише їх частину – для України – меншу), проблема міжбюджетних відносин (існуюча формула міжбюджетних відносин та особливості розподілу дотацій вирівнювання створюють умови для приховування регіонами частини інформації, особливо щодо доходної частини місцевих бюджетів з метою отримання більших обсягів безкоштовної державної допомоги) та багато інших.

Балдич Н. акцентує увагу, що на макрорівні велику роль відіграє інформаційна асиметрія у податковій сфері. Він зауважує, що інформаційна асиметрія у податковій сфері виникає через протилежність інтересів її учасників – платники податків намагаються зменшити розміри платежів до бюджету держави, а податкові органи, натомість, зацікавлені у збільшенні цих платежів. У результаті платники податків намагаються приховати частину інформації від податкових органів, а податкові органи, у свою чергу, не завжди повно та оперативно інформують платників про зміни в податковому законодавстві чи нюанси нарахування, розрахунку та сплати того чи іншого податку, як результат – виникає інформаційна асиметрія [3].

Залежно від сфери соціально-економічної діяльності форми інформаційної асиметрії можуть бути різними. Нами було проведено аналіз прикладів впливу інформаційної асиметрії на економічні процеси в різних сферах (див. табл. 1)

Як показав проведений аналіз, проблема інформаційної асиметрії не стосується якогось окремого виду економічної діяльності чи сфери економіки – це загальноекономічна системна вада. Інформаційна асиметрія, особливо з переходом до інформаційного суспільства, перетворюється на одну з основних проблем економіки, яка не лише призводить до додаткових втрат суб'єктів економічної діяльності, але і виступає як додатковий фактор ризику.

Таблиця 1

Приклади інформаційної асиметрії в різних сферах соціально-економічної діяльності*

Сфера соціально-економічної діяльності	Приклад впливу асиметрії інформації
1	2
Купівля/продаж товарів/послуг	1. Продавець знає про свій товар/послугу (його якість та інші характеристики) більше ніж покупець. У результаті покупець часто платить ціну, що неадекватна реальній вартості товару/послуги. 2. Формально, часто неповно, описані умови контракту створюють простір для опортуністичної поведінки учасників контракту по відношенню один до одного. Загроза криється в тому, яким саме чином виконавець контракту починає виконувати ці формальні зобов'язання. Якщо у нього немає стимулів поводитися чесно, то його дії можуть завдати збитків іншій стороні.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Продовження таблиці 1

1	2
Банківська діяльність	<p>1. Використовуючи кредитну картку, клієнт позичає гроші без будь-якого забезпечення. Очевидно, що боржники краще, ніж банк, знають, чи будуть вони повертати борг чи ні. Крім того, боржник може не робити активних дій для того, щоб повернути борг. Припустимо, якщо клієнт не піклується про повернення боргу, то він може спокійно погодитися на звільнення з роботи. Це, звичайно, позбавить його можливості погасити заборгованість перед банком.</p> <p>2. Банки не завжди можуть контролювати дії позичальників після отримання позики. Позичальник може здійснювати діяльність, що збільшує ризик неплатоспроможності або прагнути приховати доходи від своїх інвестицій, щоб не сплачувати борг. Наслідком цього стають зниження обсягів кредитування і встановлення високих процентних ставок.</p>
Страхування	<p>1. При неможливості поділу клієнтів на групи за ступенем ризику, страхові компанії встановлюють для всіх єдиний розмір страхового внеску. У результаті клієнти з низьким ступенем ризику переплачують за ризик. Наслідком цього є неефективна робота ринку, неефективне розміщення ресурсів. Оскільки клієнти з низьким рівнем ризику з ринку зникатимуть, а клієнти з великим рівнем ризику, навпаки, будуть приходити на ринок. Як наслідок у страхової компанії зростають витрати, що призводить до збільшення розміру страхового внеску для всіх, а не тільки для винуватця збільшення витрат, а також до збільшення соціальних витрат.</p> <p>2. Страхування послаблює стимули застрахованої сторони до прийняття превентивних заходів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • домовласник, який у меншій мірі піклується про те, щоб замикати свою оселю, коли він застрахований; • власник автомобіля, який більш ризиковано керує своїм автомобілем, оскільки він застрахований; • людина приділяє менше уваги своєму здоров'ю, тому що у неї є медична страховка.
Інвестиційна діяльність	<p>1. Існування так званих «б загадок» у сфері міжнародних фінансів. Наприклад, home equity bias багатьма вченими пов'язується саме з інформаційною асиметрією та необхідністю додаткових витрат на її подолання. Мається на увазі, коли інвестори, незважаючи на необхідність диверсифікації інвестиційного портфеля, воліють вкладати кошти у внутрішні інвестиції.</p> <p>2. У випадку з цінними паперами проблема асиметрії інформації виявляється в тому, що їх емітент має більше інформації, ніж інвестор, щодо якості пропонованих цінних паперів і стану компанії, що їх емітувала. Відсутність в інвесторів достатнього обсягу інформації про цінні папери може призвести до того, що вони не наважаться купувати їх або вимагатимуть підвищення прибутковості за такими паперами як компенсацію за ризик.</p> <p>3. Інформаційна асиметрія призводить як до появи, так і до схлопування біржових бульбашок.</p>
Посередницькі послуги	<p>1. Посередники, як правило, володіють більшим обсягом інформації, ніж звичайний покупець, і за своєю суттю мають діяти в інтересах саме покупця. Втім, за умов інформаційної асиметрії, у посередників з'являється можливість одержання більших прибутків шляхом пропозиції покупцеві товару за більшою ціною і меншою якістю.</p>
Ринок охорони здоров'я	<p>1. На ринку медичних послуг купівля послуг лікаря розглядається як плата за його професійні знання. Тут інформаційна асиметрія пов'язана з тим, що лікар і пацієнт, який оплачує його послуги, володіють різною інформацією. У лікаря виникає спокуса призначити пацієнтові дорожчий курс лікування.</p> <p>2. Асиметрія інформації також проявляється в умовах конкурентної боротьби між лікувальними закладами. Як показали дослідження зарубіжних країн, брак даних може стати причиною негативного впливу конкуренції лікарень на якість лікування.</p>

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Продовження таблиці 1

1	2
Ринок праці	<p>1. При асиметрії інформації (підлеглий точно знає, скільки їм вкладено праці, а керівник лише приблизно) існують і стимули, і можливості для роботи з меншою віддачею. Якщо особистий внесок кожного працівника в загальний результат вимірюється з великими помилками, то його винагорода буде слабо пов'язана з дійсною ефективністю його праці. Звідси - негативні стимули, що підштовхують до саботажу роботи в гіршому випадку і менш ефективної діяльності - у кращому.</p> <p>2. Інтереси власників і найманих працівників досить часто не збігаються. Як наслідок, працівники діють, переслідуючи власні інтереси, а не інтереси компанії, у якій вони працюють.</p> <p>3. Асиметрія інформації проявляється на стадії найму працівників. У цей момент роботодавець не знає реальної якості придбаного «товару».</p> <p>4. Ще один аспект асиметрії інформації полягає в тому, що багато фірм завищують рівень заробітної плати відносно рівноважного, тому що розуміють: з одного боку, висока зарплата зобов'язує до більш напруженої праці і створює умови для формування високої корпоративної культури, з іншого - вона зумовлює більш високі потенційні втрати для працівників у разі їх звільнення.</p>

Джерело: складено на основі [10-14]

Причини існування інформаційної асиметрії пов'язані з властивостями інформації як такої, а також нюансами її сприйняття та поведінкою одних економічних суб'єктів по відношенню до інших.

І хоча нами відзначалося, що інформаційна асиметрія є загальноекономічною вадою, найбільшого розквіту вона отримала у фінансовій сфері. Саме інформаційна асиметрія стала однією з основних причин виникання світової фінансової кризи в 2007 році, що, у свою чергу, вкрай негативно вплинуло як на глобальну фінансову безпеку, так і на фінансову безпеку окремих країн та її суб'єктів.

Розглянемо більш детально вплив інформаційної асиметрії на економічні процеси, що відбуваються у фінансовій сфері. У таблиці 2 наведені приклади інформації, що, як правило, виступає об'єктом інформаційної асиметрії в різних типах фінансових угод (на прикладі кредитування, депозитних операцій та страхування).

Як свідчать дані таблиці 2, рівень інформаційної асиметрії у фінансовій сфері досить значний та різноманітний за формами проявів. Розглянемо декілька практичних прикладів і ситуацій виникання і впливу інформаційної асиметрії на фінансові операції.

Класичним прикладом інформаційної асиметрії в фінансовій сфері є проблема кредитних ризиків. Саме ті позичальники, що є найбільш ризиковими з позиції банку, як правило, активніше намагаються отримати кредити. Ці позичальники насправді і не збираються повертати кредит, тому згодні на будь-які умови з боку банку, у тому числі і на підвищену процентну ставку. Головна проблема полягає в тому, що ця група позичальників створює нездорову конкуренцію та викривляє роботу кредитного механізму в цілому.

Таблиця 2

Інформація, що часто викривляється при наданні фінансових послуг [8]

Послуга 1	Провайдер 2	Клієнт 3
Кредитування	<ul style="list-style-type: none"> - розмір ефективної ставки (приховані комісії); - можливість пролонгації договору; - можливість зміни ефективної процентної ставки за договором; - ситуації, при яких провайдер може зажадати повного погашення кредиту; - тарифи по обслуговуванню кредиту; - реальний термін розгляду заявки на кредит 	<ul style="list-style-type: none"> - очікуване зниження доходів; - наявне боргове навантаження; - минулі або наявні прострочення по погашенню боргів; - фактична мета отримання кредиту; - стан заставного майна; - негативний фінансовий стан

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Продовження таблиці 2

Депозитні операції	<ul style="list-style-type: none"> - можливість і порядок зміни процентної ставки за вкладом протягом терміну договору; - умови пролонгації; - розмір процентної ставки (реклама банківських продуктів часто містить приховану інформацію щодо розміру процентної ставки та умов їх одержання); - комісії (за здійснення розрахунково-касового обслуговування, за зняття коштів тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> - дострокове припинення договору
Страховання	<ul style="list-style-type: none"> - безумовна / умовна франшиза; - строки виплати при настанні страхового випадку; - інформація про афілійованих оцінщиків; - інформація про афілійовані сервіси (у разі страхування транспорту та обладнання); - розмір виплати при настанні страхового випадку (у страховому договорі до пункту, у якому йдеться про оплату суми ремонту, може бути додане посилання на те, що страхова компанія компенсує витрати на ремонт без урахування вартості робіт або запчастин); - частота страхових виплат 	<ul style="list-style-type: none"> - стан об'єкта страхування; - дійсна вартість об'єкта страхування; - можливі фактори підвищення ризику; - негативний стан здоров'я (у разі страхування життя та здоров'я); - негативний фінансовий стан (у разі страхування відповідальності); - фактичні розміри збитків у результаті страхового випадку (їх завищення з метою отримання більш високого розміру виплати); - інформація про страхові випадки в минулому

У результаті активності «поганих» позичальників до кредиту не залучаються «гарні» позичальники, оскільки ставки стають занадто високими, а умови занадто не вигідними. Що стосується банку, то рівень ризику його кредитного портфелю значно зростає. Це, у свою чергу, примушує його ще підвищувати процентну ставку задля компенсації додаткових ризиків. Як результат, якість кредитного портфелю продовжує знижуватись, оскільки на кредитному ринку залишаються лише найнадійніші позичальники, готові «сплачувати» будь-які відсотки по кредиту. Все це негативно впливає на фінансову безпеку не лише конкретного банку, але і банківської системи в цілому та фінансову безпеку країни.

Важливою проблемою в банківській діяльності, що пов'язана з існуванням інформаційної асиметрії, є ризик опортуністичної поведінки з боку позичальників по відношенню до банку. Наприклад, позичальники замість того, щоб докладати зусилля для погашення кредиту, можуть звільнитися з роботи і, таким чином, втратити можливість розрахуватися по кредиту. Ще одним варіантом опортуністичної відносно банку поведінки може бути нецільове використання кредитних коштів. Замість купівлі будинку чи інвестиції, умови якої були оговорені з банком, клієнт може зайнятись різного роду марнотратством (наприклад, грати в казино) і, таким чином, позбавити банк можливості повернути свої кошти, або, навпаки, клієнт може інвестувати кошти у надто ризикові проекти, щоб не лише покрити витрати на обслуговування кредиту, але і заробити на цьому. В останньому випадку надзначні ризики досить часто призводять до втрати інвестицій, що, у свою чергу, позбавить клієнта можливості погасити власну заборгованість перед банком.

Ще одним прикладом впливу інформаційної асиметрії на банківську систему є поведінка вкладників під час періодів фінансової нестабільності чи фінансово-економічних криз. Для цих періодів характерне виникнення панічних настроїв серед вкладників банків, які, побоюючись за свої збереження, вилучають їх з банківської системи. Асиметричність інформації проявляється в тому, що вкладники забирають кошти не лише з проблемних банків, а й з цілком платоспроможних, оскільки не в змозі розрізнити їх. Таким чином, банківська паніка здатна викликати ефект епідемії у фінансовій системі: брак інформації про платоспроможність банку вкладника веде до значного відтоку вкладів з усіх банків. Бажання ж банків підстрахуватись на випадок можливого відтоку вкладів змушує їх збільшувати частку резервів у загальному обсязі депозитів, що вкупі з відтоком вкладів може призвести до кризи ліквідності в банківській системі [1].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Менш дослідженими, але не менш важливими, є приклади впливу інформаційної асиметрії на ринки капіталу (ринки акцій та облігацій).

Шмід Л. зауважує, що в сфері фінансів інформаційна асиметрія проявляється в тому, що інсайдери (як правило, це менеджери компанії) володіють більшим обсягом інформації щодо реальної вартості активів фірми чи інвестиційних можливостей, аніж інші учасники ринку. Ця інформаційна асиметрія створює передумови для неправильної оцінки ринком вартості фірми, і надаючи можливості більш інформованим учасникам отримати від цього певні переваги [14].

Хубард Р. наводить такі приклади впливу інформаційної асиметрії на ефективність функціонування ринку капіталів.

Розглянемо механізм дії інформаційної асиметрії на ринку акцій. Припустимо, що Hitechco - це новий виробник комп'ютерних процесорів. Якщо фірма отримує капітал, вона буде в змозі фінансувати виробництво процесорів більш швидких та якісних, ніж існуючі на ринку аналоги. Для цього Hitechco може випустити нові акції і за рахунок отриманого фінансування налагодить виробництво цих процесорів. Якщо цього не відбувається, компанія втрачає цю можливість. У той же час, Lemonco шукає кошти, щоб створити продукт, схожий на Hitechco, але невідомий на ринку. При чому чіп Lemonco значно гірший за якістю.

На основі наявної інформації інвестори не можуть визначити якість наукового та виробничого потенціалу цих фірм, оскільки вони тільки-но виходять на ринок. Коли Hitechco продаватиме свої акції, ринок буде призначати їм таку ж ціну, як і для акцій Lemonco. У результаті акції Hitechco будуть недооцінені. Як наслідок, вартість капіталу для Hitechco буде більшою, ніж було б, якби потенційні акціонери володіли всією інформацією. Таким чином, механізм капітального інвестування втрачає свою ефективність. Крім того, виникають додаткові інвестиційні ризики, реалізація яких може підірвати довіру до ринку акцій в цілому.

Проблеми інформаційної асиметрії характерні і для ринку облігацій. Припустимо, що Hitechco і Lemonco дізналися більше про ризик своїх проектів, ніж інвестори на ринку облігацій. Якщо підвищення процентних ставок за облігаціями казначейства США (які можна умовно вважати безризиковими) робить їх більш привабливими, ніж інвестиції в облігації Hitechco або Lemonco. Тому останні мають піднімати процентну ставку, щоб залучити необхідні кошти. У цій ситуації, при високих процентних ставках, тільки дуже ризиковані позичальники, такі як Lemonco, ймовірно, зможуть собі дозволити запозичувати кошти. Якщо їх надризикові проекти будуть успішними і кредитори, і позичальники виграють по-великому, якщо ж (що більш ймовірно) вони такими не виявляться, кредитори постраждають [13]. Це, звичайно, вкрай негативно відобразиться на рівні фінансової безпеки не лише фондового ринку, але і всієї фінансової системи.

Що стосується ролі інформаційної асиметрії в останній фінансовій кризі та її впливу на глобальну та національну фінансову безпеку, зазначимо наступне. Як відомо, каталізатором кризи були іпотечні цінні папери в США та операції з ними. Емітенти даних цінних паперів мали значно більший обсяг інформації щодо реальної їх якості та якості іпотечних кредитів, що стояли за ними. Втім, користуючись інформаційною перевагою, вони видавали їх за першокласні і майже безризикові. Наслідки цього світова економіка відчуває навіть сьогодні. Глобальна фінансова система зазнала безпрецедентних втрат у сотні мільярдів доларів, втім більш важливою за гроші, на нашу думку, є втрата довіри, що завжди була основою світової фінансової системи. Все це призвело до критичного падіння рівня фінансової безпеки як на світовому рівні, так і на рівні окремих економік та економічних суб'єктів.

Висновки. Таким чином, інформаційна асиметрія та її наслідки прямо впливають на рівень фінансової безпеки держави та її суб'єктів. Тому ми вважаємо за необхідне включення інформаційної асиметрії не лише до переліку типових загроз фінансовій безпеці, але й об'єктів, регулювання яких є першочерговим з позиції забезпечення фінансової безпеки. Усвідомлення проблеми інформаційної асиметрії та можливих її наслідків для фінансової безпеки, звичайно, є лише першим кроком у розв'язанні того комплексу проблем, що стоїть перед системою забезпечення фінансової безпеки. Наступними кроками мають бути визначення методів боротьби з інформаційною асиметрією, а також розробка інструментарію по зниженню рівня інформаційної асиметрії.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Література

1. Абиев В. Роль информационной асимметрии в финансовой системе: на примере Азербайджана [Электронный ресурс] / В. Абиев // Конфликты на Кавказе: история, современность и перспективы урегулирования : междунар. конф. (Баку, 22-23 окт. 2012 г.; Тбилиси, 25-26 окт. 2012 г.). – Режим доступа: http://www.ca-c.org/c-g/2010/journal_rus/c-g-3-4/08.shtml.
2. Асимметричность информации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%F1%E8%EC%EC%E5%F2%F0%E8%F7%ED%EE%F1%F2%FC_%E8%ED%F4%EE%F0%EC%E0%F6%E8%E8.
3. Балдич Н.І. Проблеми асиметричності інформації в податковому регулюванні та шляхи їх вирішення / Н.І. Балдич // Державне управління: теорія та практика. – 2009. – №2. – С. 44-54.
4. Барановський О.І. Фінансова безпека держави / О.І. Барановський // Фінанси України. – 1996. – № 11. – С.19-34.
5. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : Монографія / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.
6. Lane T., Phillips S. Moral Hazard: Does IMF financing encourage imprudence by borrowers and lenders? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues28/>
7. Мазурина М. А. Развитие рынка информационных услуг как фактор снижения асимметрии информации : дисс.... канд. экон. наук : 08.00.01 / Мазурина Мария Алексеевна. - Саратов, 2011. – 216 с.
8. Осянин И. К. Асимметрия информации на рынке финансовых услуг / И. К. Осянин // Ярославский педагогический вестник. – 2012. – №1. – Т. 1. – С. 92-95.
9. Пещанская И. В. Рынок как коммуникативная система и его развитие в информационном обществе [Електронний ресурс] / И. В. Пещанская. – Режим доступу: <http://disserwork.narod.ru/index.html>.
10. Пластун О.Л. Принципові підходи до оцінки моральних ризиків банку / О.Л. Пластун, Т.М. Болгар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. - 2010. - Вип. 28. - С.124-129.
11. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. А.О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2009. – 295 с.
12. Alchian A. A. Production, information costs, and economic organization / A. A. Alchian, H. Demsetz // The American economic review. – 1972. – Vol. 62, № 5. – pp. 777-795.
13. Hubbard R. Money, the Financial System, and the Economy / R. Hubbard. - New York: McGraw-Hill, Inc, 2002. - 800 p.
14. Klein L. S. Debt vs. Equity and Asymmetric Information: A Review [Електронний ресурс] / Klein Linda Schmid, O'Brien Thomas J., Peters Stephen R. // The Financial Review. – 2002, August. - Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=305401>.

References

1. Abiyev V. Rol informatsionnoy asimmetrii v finansovoy sisteme: na primere Azerbaydzhana [The role of information asymmetry in the financial system: the example of Azerbaijan]. *Konflikty na Kavkaze: istoriya, sovremennost i perspektivy uregulirovaniya : mezhdunar. konf.* [Proc. Int. Conf. "Conflicts in the Caucasus: history, modern times and prospects of settlement"]. Available at: http://www.ca-c.org/c-g/2010/journal_rus/c-g-3-4/08.shtml (accessed 19 December 2012).
2. *Asimmetrichnost informatsii* [Information asymmetry]. Available at: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%F1%E8%EC%EC%E5%F2%F0%E8%F7%ED%EE%F1%F2%FC_%E8%ED%F4%EE%F0%EC%E0%F6%E8%E8 (accessed 19 December 2012).
3. Baldych N.I. Problemy asymetrychnosti informatsii v podatkovomu rehuliuвання ta shliakhy yikh vyrishennia [Information asymmetry problems in tax regulations and their solutions]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public administration: theory and practice*, 2009, no.2, pp. 44-54.
4. Baranovskiy O.I. Finansova bezpeka derzhavy [Financial security of the state]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 1996, no. 11, pp. 19-34.
5. Shlemko V.T., Binko I.F. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napriamky zabezpechennia* [Economic security of Ukraine: nature and directions of enforcement]. Kyiv, NISD Publ., 1997. 144 p.
6. Lane T., Phillips S. *Moral Hazard: Does IMF Financing Encourage Imprudence by Borrowers and Lenders?* Available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues28/> (accessed 19 December 2012).
7. Mazurina M.A. *Razvitiye rynka informatsionnykh uslug kak faktor snizheniya asimmetrii informatsii*. Diss. kand. ekon. nauk [Information services market development as a factor of information asymmetry reduction. Cand. econ. sci. diss.]. Saratov, 2011. 216 p.
8. Osyenin I.K. *Asimmetriya informatsii na rynke finansovykh uslug* [Information asymmetry on financial services market]. *Yaroslavskiy pedagogicheskiy vestnik – Pedagogical Journal of Yaroslavl*, 2012, no.1, Vol.1, pp. 92-95.
9. Peshchanskaya I. V. *Rynok kak kommunikativnaya sistema i ego razvitiye v informatsionnom obshchestve* [Market as a communication system and its development in the information society]. Available at: <http://disserwork.narod.ru/index.html> (accessed 19 December 2012).
10. Plastun O.L., Bolhar T.M. *Pryntsyypovi pidkhody do otsinky moralnykh ryzykiv банку* [Fundamental approaches to bank moral hazards assessment]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy: Zbirnyk naukovykh prats – Problems and prospects of the banking system of Ukraine development: Scientific Papers*, 2010, no.28, pp.124-129.
11. Yepifanov A.O., Plastun O.L., Dombrovskiy V.S. *Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov* [Business enterprises' and banking institutions' financial security]. Sumy, UABS NBU Publ., 2009, 295 p.
12. Alchian A. A., Demsetz H. Production, information costs, and economic organization. *The American Economic Review*, 1972, vol. 62, no. 5 (Dec.), pp. 777-795.
13. Hubbard R. *Money, the Financial System, and the Economy*. New York, McGraw-Hill, Inc, 2002. 800 p.
14. Klein, Linda Schmid, O'Brien, Thomas J. and Peters, Stephen R. *Debt vs. Equity and Asymmetric Information: A Review*. Available at: <http://ssrn.com/abstract=305401> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.305401> (accessed 19 December 2012).

Надійшла 19.12.2012